

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 416 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
<i>Тургунова Нилуфар Абдусаломовна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	16
<i>Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon</i>	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов	19
<i>Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
<i>Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi</i>	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi	29
<i>Sattarov Farrux Nuridinovich</i>	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish	35
<i>D. K. Ibadullayev</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	41
<i>Isabekova Dilafuz Shermirzayevna</i>	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
<i>Юсупова Элеонора Фердинандовна</i>	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik	51
<i>Matyaqubova Nazira Hikmat qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
<i>Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li</i>	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL)	60
<i>M. D. Boynazarova</i>	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки	63
<i>Нормуратов Абдулла Саппарович</i>	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
<i>Normuratov Abdulla Sapparovich</i>	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari	70
<i>Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi</i>	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
<i>Omonova Charos Baxodir qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
<i>Saidova Zulfizar Norbobo qizi</i>	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
<i>Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna</i>	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida	91
<i>Abdullayev Botir Jabbor o'g'li</i>	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
<i>Abdumannan Maxammatov</i>	

“Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi”	97
<i>Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna</i>	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
<i>Absamatova Charos</i>	
Fizika fanini o'tmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darolarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish ..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdiqulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being .	124
<i>Diibar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darolarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darolarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quدرات qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari 198 <i>Salomov Abdurasul Axmadovich</i>
	Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi 201 <i>Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaeva Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev</i>
	Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari..... 205 <i>Sojida Safarova Saxadin qizi</i>
	Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida..... 207 <i>Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi</i>
	Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish 210 <i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>
	Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов 214 <i>Нурбаев Бахтиёр Шириневич</i>
	Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari..... 217 <i>To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna</i>
	Ta'lim jarayonida va talabalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati 223 <i>X. Xalilova, N. Niyazova</i>
	Optimization of Periodontal Disease Treatment Tactics in Patients With Chronic Hepatitis C After Achieving a Sustained Virological Response 227 <i>Makhmudova Ugiloy Bakhtiyorovna</i>
	Pathogenetic and Clinical Rationale for the Prevention and Management of Periodontal Diseases in Workers Within Dust-Hazardous Environments 230 <i>Turumova Marjona Bakhodirovna</i>
	Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati 233 <i>Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi, Soloyeva Rayhonoy Ravshanbek qizi</i>
	Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida integratsiyalashgan ijodiy muhitni tashkil etishning ilmiy-metodologik asoslari 236 <i>Sultanov Xaytboy Eraliyevich</i>
	Ma'naviy-ma'rifiy faoliyat orqali o'smirlarda huquqbuzarlik profilaktikasining pedagogik asoslari 241 <i>Umarov Qobiljon</i>
	Maktab o'quvchilari orasida kiberbulling profilaktikasi yo'llari 245 <i>Jannazarova Juldizxan Aliiyar qizi</i>
	Kimyo ta'limi jarayonida kreativ yondashuv asosida kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish 250 <i>Allaberdiyeva Zebinisobegim Ismoiljon qizi</i>
	Universality in Phraseological Units in English, Dutch and Uzbek 253 <i>Khaydarova Guzalkhon</i>
	Texnologik ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: universitet darajasida istiqbollor 256 <i>Musurmonova Ma'mura Oman qizi, Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna</i>
	Chet el va mahalliy tajribalarda muhandislik musobaqalari samaradorligi 261 <i>N. Nomozova, A. Muxamadiyev</i>
	Autizm spektri buzilishlarining klinik-pedagogik xususiyatlari va ularni korreksiyalashning ilmiy asoslari..... 267 <i>Polatova P. M., Polvonova Kishchan Ravshanovna</i>
	Tenglamalar ildizlarini aniqlashda vatarlar usuli va python dasturiy modeli 272 <i>Rizayeva Bahoroy Jahongir qizi</i>
	Algebra fanini o'rganishda talabning xatolarini tahlil qilish va ularni bartaraf etish usullari 277 <i>Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi, Norboyeva E'zoza O'tabek qizi, Oqbutayeva Sumbula Normuhammad qizi</i>
	Интегрированный подход как основа развития русской связной речи иноязычных студентов неязыковых специальностей 280 <i>Бозорова Хулкар Одинакуловна</i>

Оптимизация трудовых отношений в системе общего среднего образования на основе HR-менеджмента: эмпирический анализ.....	284
Турикова Лазокат Машрабовна	
Pedagoglarning huquqiy maqomi hamda global kompetensiyalar bilan bog'liq muammo va yechimlar.....	296
Javohir Baxtiyorovich Shukurov	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida og'zaki nutqni rivojlantirishning kommunikativ yondashuv asoslari.....	305
Holikulova Feruza Xasanovna	
Talabalarda internet va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning agressiv xulq-atvorga ta'siri.....	309
Tosheva Sayyora Raxmonqulovna	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	314
Nurmatova Iroda Toxtasinovna, Qutlimuratova Dilnoza Oybek qizi	
O'quv materiallarini didaktik prinsiplar asosida bayon qilishning nazariy-amaliy asoslari.....	318
Turdiyeva Navruza Sheraliyevna	
Raqamli va globallashtirilgan muhitda maktabgacha yoshdagi bolalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarini rivojlantirish.....	323
Avazova Xidoyat Zafar qizi	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida badiiy asar tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirish orqali o'quvchilar nutqini boyitish ("Bog'bon va nihol" rivoyati misolida).....	327
Normurodova Nigora Abdusattorovna, Abduxalilova Mohinur To'raqul qizi	
Qoraqalpog'iston cho'l yaylovlarning holatiga katta qumsichqonlar ta'sirini baholash.....	331
Adilbayeva Genjexan	
O'zbekiston zaminida uyg'onish - renessans hodisasining yuz berishi: shakllanishi, musulmon va insoniyat dunyosi taraqqiyotidagi o'rni.....	335
Choriyev Mirjalol Baxtiyor o'g'li	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining ekologik kompetentligini badiiy-loyihaviy faoliyat orqali rivojlantirish metodikasi.....	340
Istamov Zavqiddin Sa'dulloevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fonetik kompetensiyani rivojlantirish orqali orfoqrafik va orfoepik bilimlarni shakllantirish.....	344
Mamasidikova Naima Toxirjon qizi	
Talabalarining mustaqil o'qish va o'rganish kompetensiyalarini rivojlantirishning metakognitiv aspektlari.....	348
Mirsobitova Parvina Bahodir qizi	
Sun'iy intellekt vositasida talabalarining axloqiy-estetik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari..	351
Muminov Zokir Sharop o'g'li	
Ta'lim muhitining o'quvchilarning emotsional holatiga ta'siri.....	354
Nurmatov Nurhayot Nurziyat o'g'li, Otaqurbonbova Nigina Rustam qizi	
STEAM yondashuvi asosida o'simliklar fiziologiyasi fanida o'quv mazmunini didaktik qayta tashkil etish xususiyatlari.....	358
Xoliqulova Gulchehra Alimardon qizi	
Особенности развития эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста.....	363
Мирзаева Наргиза	
Inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik asoslari.....	367
Abdanbekova Nilufar Rixsiyevna	
O'qituvchining pedagogik mahoratini takomillashtirish va uni rivojlantirish omillari.....	370
Ismailova Shaira Ferdausovna	
Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida)..	373
Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi	
Inkluziv ta'limda pedagoglarning mahorati va pedagogik innovatsiyalar.....	378
Raxmonova Gullola Shavkatovna	
The Impact of Collaborative Writing Activities on EFL University Students' Essay Writing Skills: A Classroom-Based Study.....	382
Shovkiewa Munisa Shonazar kizi	

MUNDARIJA SOÐERJANIE CONTENTS

ChatGPT va generativ AI vositalarining o'quv jarayonidagi didaktik imkoniyatlari.....	386
<i>Sotivoldiyev Shohruhmirzo Abdumalik o'g'li</i>	
O'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyati.....	390
<i>Sultonova Nargiza Nigmatovna</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida talabalarining media savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	393
<i>Zaxiriddinova Shaxlo, Nurova Manzura, Murodova Fayoza</i>	
Talabalar matematik tafakkurini rivojlantirishda analizdan masalalar yechish strategiyalari	397
<i>Zaxiriddinova Shaxlo, Tufliyeva Roziya, Ismatullayev Javohir</i>	
Роль социальной компетенции в процессе интенсивного когнитивного развития	402
<i>З. Ф. Азизова</i>	
Роль научного знания в повышении качества образования	406
<i>Сагатова Диёра Абдулазиз кизи</i>	
Методы использование информационных технологий в научном исследовании качества образования в ВУЗе.....	409
<i>Уразова Марина Батыровна, Туленова Карима Жандаровна, Генжебаева Кундуз Саламат кизи</i>	
Академический стресс и формирование механизма "Самообвинения" у студентов	412
<i>Хошимова Дилорам Анваровна, Немаджанова Наргиза</i>	

O'QITUVCHI SHAXSINING PEDAGOGIK ETIKASI VA KASBIY MADANIYATI

Sultonova Nargiza Nigmatovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyati, ularning ta'lim jarayonidagi o'rni hamda zamonaviy pedagogning kasbiy sifatlariga qo'yiladigan talablar yoritiladi. Shuningdek, o'qituvchining axloqiy fazilatlar va pedagogik munosabatlardagi madaniyati ta'lim samaradorligiga ta'siri tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Pedagogik etika, kasbiy madaniyat, o'qituvchi shaxsi, axloqiy fazilatlar, pedagogik munosabat, kommunikativ madaniyat.

Abstract: This article examines the pedagogical ethics and professional culture of the teacher's personality, their role in the educational process, as well as the requirements for the professional qualities of a modern teacher. The influence of teachers' moral qualities and the culture of pedagogical interaction on the effectiveness of education is analyzed.

Key words: pedagogical ethics, professional culture, teacher personality, moral qualities, pedagogical interaction, communicative culture.

Аннотация: В данной статье рассматриваются педагогическая этика и профессиональная культура личности учителя, их роль в образовательном процессе, а также требования, предъявляемые к профессиональным качествам современного педагога. Анализируется влияние нравственных качеств учителя и культуры педагогического взаимодействия на эффективность обучения.

Ключевые слова: педагогическая этика, профессиональная культура, личность учителя, нравственные качества, педагогическое взаимодействие, коммуникативная культура.

KIRISH

Ta'lim tizimining samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining shaxsiy fazilatlar, uning pedagogik etikasi va kasbiy madaniyatiga bog'liqdir. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, namuna ko'rsatuvchi va jamiyatda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantiruvchi shaxs hisoblanadi. Shu bois uning pedagogik faoliyatida axloqiy me'yorga rioya qilishi va yuqori kasbiy madaniyatga ega bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'qituvchining shaxsiy fazilatlar va kasbiy madaniyati masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Chunki o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy dunyosini shakllantiruvchi, ularni to'g'ri yo'naltiruvchi yetakchi shaxs sifatida ham namoyon bo'ladi. Shu sababli uning pedagogik etikaga sodiqligi va kasbiy madaniyat darajasi ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchidan nafaqat chuqur bilim, balki yuqori darajadagi kommunikativ ko'nikmalar, psixologik barqarorlik va axloqiy yetuklik ham talab etiladi. Chunki o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar ishonch, hurmat va hamkorlik asosida qurilgandagina samarali ta'lim muhiti shakllanadi. Shu nuqtayi nazardan, o'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyatini o'rganish bugungi kun pedagogikasining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada aynan shu jihatlar ilmiy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

Pedagogik etika o'qituvchining kasbiy faoliyatida amal qiladigan axloqiy me'yorlar va tamoyillar tizimini ifodalaydi. U o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarni insonparvarlik, adolat, hurmat va halollik asosida qurishni talab etadi. Pedagogik etikaga rioya qilish o'quvchilarda ishonch, hurmat va ijobiy motivatsiyani shakllantiradi.

O'qituvchi shaxsining kasbiy madaniyati esa uning bilim darajasi, pedagogik mahorati, nutq madaniyati va kommunikativ ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Kasbiy madaniyat yuqori bo'lgan o'qituvchi dars jarayonini samarali tashkil etadi, o'quvchilarga tushunarli va ta'sirchan tarzda bilim yetkazadi. Shuningdek, o'qituvchining

kommunikativ madaniyati ham muhim ahamiyatga ega. To'g'ri muloqot qilish, o'quvchilar bilan ijobiy psixologik muhit yaratish va ularning fikrini hurmat qilish pedagogik jarayonning muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Bu esa sinfda sog'lom ijtimoiy-psixologik muhit shakllanishiga yordam beradi.

Pedagogik etikada adolat va xolislik tamoyili asosiy o'rinda turadi. O'qituvchi har bir o'quvchiga bir xil munosabatda bo'lishi, ularning bilimni xolis baholashi va kamsitishga yo'l qo'ymasligi kerak. Bu o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, o'qituvchining o'z ustida ishlashi va kasbiy rivojlantirish ham kasbiy madaniyatning muhim tarkibiy qismidir. Zamonaviy pedagog doimiy ravishda yangi metodlar, texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni o'rganib borishi lozim.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

So'nggi yillarda ta'lim tizimida o'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan bir qator yangiliklar joriy etilmoqda. Avvalo, pedagogik faoliyatda kompetensiyaviy yondashuvning kuchayishi o'qituvchidan nafaqat bilim berishni, balki kasbiy, kommunikativ va axloqiy kompetensiyalarni birgalikda rivojlantirishni talab qilmoqda. Bu esa pedagogik etikani amaliy faoliyat bilan uzviy bog'lashga xizmat qiladi.

Shuningdek, ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarning keng kirib kelishi o'qituvchining kasbiy madaniyatiga yangi talablarni qo'yimoqda. Elektron jurnal, onlayn platformalar va masofaviy ta'lim tizimlarida ishlash jarayonida o'qituvchi raqamli etika qoidalariga rioya qilishi, axborotdan to'g'ri va mas'uliyatli foydalanishi lozim bo'ladi. Bu zamonaviy pedagogik madaniyatning ajralmas qismiga aylanmoqda.

Yana bir muhim yangilik – o'qituvchilarning doimiy professional rivojlanish tizimining takomillashuvidir. Bugungi kunda malaka oshirish kurslari, treninglar va onlayn seminarlar orqali pedagoglarning kasbiy mahorati bilan bir qatorda ularning etik madaniyati ham rivojlantirilmoqda. Bu jarayon o'qituvchining o'z ustida ishlashiga kuchli turtki beradi. Ta'lim muassasalarida ijobiy psixologik muhitni shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'qituvchining muomala madaniyati, o'quvchiga hurmat bilan yondashuvi va adolatli baholash tamoyillari sinf jamoasida sog'lom muhit yaratadi. Bu esa o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Bundan tashqari, zamonaviy ta'limda pedagogik etika kodekslari va kasbiy standartlar joriy etilmoqda. Bu hujjatlar o'qituvchining kasbiy faoliyatida amal qilishi kerak bo'lgan axloqiy me'yorlarni belgilab beradi va pedagogik munosabatlarda shaffoflikni ta'minlaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'limdagi ushbu yangiliklar o'qituvchining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyatini yangi bosqichga olib chiqib, ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. O'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyatini yanada rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirish maqsadida quyidagi takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

Birinchidan, pedagogik etika bo'yicha maxsus o'quv kurslarini kengaytirish lozim. O'qituvchilarga kasbiy faoliyatda axloqiy me'yorlarga amal qilish, o'quvchi bilan to'g'ri munosabat o'rnatish va pedagogik vaziyatlarni to'g'ri boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish zarur.

Ikkinchidan, kasbiy madaniyatni rivojlantirishga qaratilgan trening va seminarlarni ko'paytirish muhim ahamiyatga ega. Bunda kommunikativ madaniyat, konfliktologiya va psixologik yondashuvlar alohida o'rin tutishi kerak.

Uchinchidan, raqamli pedagogik etika me'yorlarini joriy etish tavsiya etiladi. Zamonaviy o'qituvchi onlayn platformalarda ishlash jarayonida axborot xavfsizligi va raqamli muomala madaniyatiga rioya qilishi lozim.

To'rtinchidan, o'qituvchilarni doimiy kasbiy rivojlanish tizimini kuchaytirish zarur. Malaka oshirish kurslari va sertifikatlash tizimi orqali pedagoglarning bilim va ko'nikmalarini muntazam yangilab borish kerak.

Beshinchidan, ta'lim muassasalarida ijobiy psixologik muhitni shakllantirish uchun o'qituvchilarning muomala madaniyatiga alohida e'tibor qaratish lozim. Adolat, hurmat va hamkorlik tamoyillari asosida ishlash samarali natija beradi. Ushbu takliflarning amaliyotga joriy etilishi o'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyatini rivojlantirishga, shuningdek, ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

O'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyati zamonaviy ta'lim tizimining asosiy tayanchlaridan biri bo'lib, u ta'lim jarayonining sifatini bevosita belgilaydi. Pedagogik etika o'qituvchining kasbiy faoliyatida amal qiladigan axloqiy me'yorlar majmuasi sifatida uning o'quvchi bilan munosabatini insonparvarlik, adolat va hurmat tamoyillari asosida qurishni taqozo etadi.

Kasbiy madaniyat esa o'qituvchining bilim darajasi, metodik tayyorgarligi, kommunikativ ko'nikmalari hamda pedagogik mahoratini o'z ichiga oladi. Yuqori kasbiy madaniyatga ega bo'lgan o'qituvchi dars jarayonini samarali tashkil etadi, o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularning shaxs sifatida rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy ta'lim sharoitida o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki tarbiyachi, yo'naltiruvchi va ijtimoiy-psixologik muhit yaratuvchi shaxs sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu bois uning pedagogik etikasi o'quvchilar bilan to'g'ri muloqot qilish, ularni kamsitmaslik, adolatli baholash va ijobiy muhit yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, o'qituvchining doimiy kasbiy rivojlanishi ham muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy pedagog yangi metodlar, texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni o'zlashtirib borishi orqali ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish esa uning kasbiy madaniyatini yanada boyitadi. Pedagogik etika va kasbiy madaniyat o'zaro uyg'un holda o'qituvchining kasbiy qiyofasini shakllantiradi. Ularning rivojlanishi ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarda ijobiy shaxsiy fazilatlarni shakllantirish hamda jamiyatda ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi. O'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyati ta'lim jarayonida faqat nazariy tushuncha emas, balki amaliy faoliyatni boshqaruvchi asosiy mezon hisoblanadi. Chunki o'qituvchining har bir xatti-harakati, nutqi va o'quvchilar bilan munosabati ta'lim muhitining shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'qituvchidan yuqori darajadagi mas'uliyat, shaffoflik va axloqiy barqarorlik talab etilmoqda. Bu esa pedagogik etika me'yorlariga qat'iy rioya qilishni, o'quvchilarga nisbatan adolatli va hurmatli munosabatda bo'lishni zarur qiladi. Shu bilan birga, kasbiy madaniyat o'qituvchining doimiy o'z ustida ishlashi, yangi bilim va metodlarni o'zlashtirishi orqali shakllanadi.

Shuningdek, o'qituvchining kommunikativ madaniyati ham muhim ahamiyatga ega. To'g'ri muloqot qilish, fikrni aniq va tushunarli yetkazish, o'quvchilar bilan ijobiy psixologik aloqa o'rnatish ta'lim samaradorligini oshiradi. Bu jarayonda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki motivator va yo'naltiruvchi sifatida ham faoliyat yuritadi. Yana bir muhim jihat shundaki, zamonaviy ta'limda pedagogik etika raqamli muhitda ham o'z ahamiyatini yo'qotmaydi. Aksincha, onlayn ta'lim va raqamli platformalarda o'qituvchining madaniyati, muomala uslubi va axborotdan foydalanish madaniyati yanada dolzarb ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, pedagogik etika va kasbiy madaniyat o'qituvchining professional qiyofasini belgilovchi asosiy omil bo'lib, u ta'lim sifatini oshirish, sog'lom pedagogik muhit yaratish va jamiyatda barkamol avlodni tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyati ta'lim jarayonining sifatini belgilovchi eng muhim omillardan biri hisoblanadi. O'qituvchining axloqiy pokligi, adolatliligi, mas'uliyatliligi va kommunikativ madaniyati o'quvchilarda bilimga qiziqish, ishonch va hurmat tuyg'ularini shakllantiradi.

Shuningdek, zamonaviy ta'lim sharoitida o'qituvchidan nafaqat chuqur bilim, balki yuqori kasbiy kompetensiya va pedagogik etika qoidalariga qat'iy rioya qilish ham talab etiladi. Bu esa ta'lim muhitida sog'lom psixologik iqlimni yaratishga va o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Pedagogik etika va kasbiy madaniyatni rivojlantirish o'qituvchining kasbiy faoliyatini takomillashtirish bilan birga, ta'lim tizimi sifatini oshirish va jamiyatda ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun (yangi tahrir). – Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Pedagog xodimlarning maqomini oshirish va ularning kasbiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. – Toshkent, 2020.
4. Azizxo'jaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2016.
5. Yuldashev J.G'. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
6. Tursunova Z.R. Pedagogik etika va kasbiy madaniyat asoslari. – Toshkent, 2020.
7. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. O'qituvchi faoliyatida kasbiy etika bo'yicha metodik qo'llanma. – Toshkent, 2022.
8. Abdullaeva Sh.A. Pedagogika va tarbiya nazariyasi. – Toshkent: Universitet, 2018.
9. UNESCO. Teacher Professional Ethics and Standards in Education. – Paris, 2021.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.